

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ
κ. ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ

Με έντολή τῆς Συγκλήτου τῆς Ἀκαδημίας μας, ἔρχομαι νὰ σᾶς χαιρετίσω καὶ νὰ σᾶς παρουσιάσω, κατὰ τὴν ἐπίσημη ὑποδοχὴ σας στοὺς κόλπους τῆς Ἀκαδημίας, τοῦ Ἀνώτατου Πνευματικοῦ Ἰδρύματος τῆς χώρας. Ἐντολὴ πού δέχτηκα μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ γιατί μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ παρουσιάσω ἓνα φίλο ἀρχιτέκτονα καὶ παλιό συνάδελφο στὸ Τμῆμα Ἀρχιτεκτόνων τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, πού δίδαξε γιὰ περισσότερα ἀπὸ δέκα χρόνια.

Κύριε Γεώργιε Λάββα ἦλθατε στὸ φῶς τὸ 1935 στὸ μικρὸ χωριὸ Ρηχιὰ - Ρηχέα - τῶν Μολάων τῆς Λακωνίας καὶ μετὰ τίς ἐγκύκλιες σπουδές σας θὰ σπουδάσετε Ἱστορίᾳ καὶ Ἀρχαιολογίᾳ στῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Καὶ δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι σπουδάσατε μὲ ὑποτροφία τοῦ Ι.Κ.Υ., γεγονὸς πού ἀποδεικνύει τίς ἐπιδόσεις σας. Οἱ σπουδές σας στὰ χρόνια 1953-1957 θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ πτυχίό σας πού πήρατε τὸ 1958. Θὰ ἀκολουθήσουν τὰ χρόνια τῶν στρατιωτικῶν σας ὑποχρεώσεων, μετὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἀποφασίσετε νὰ συνεχίσετε τίς σπουδές σας καὶ σὲ μιὰ ἄλλη κατεύθυνση. Ἔτσι, τὸ 1960-61 θὰ πᾶτε στὸ Μόναχο καὶ στῇ συνέχειᾳ στῇ Ζυρίχῃ, ὅπου θὰ στραφεῖτε στὴν ἀρχιτεκτονική, χωρὶς φυσικὰ νὰ ξεχάσετε καὶ τὴν ἀρχαιολογία καὶ τὴν ἱστορία. Οἱ σπουδές σας ἀρχιτεκτονικῆς στὸ Ὁμοσπονδιακὸ Πολυτεχνεῖο τῆς Ζυρίχης θὰ ὁλοκληρωθοῦν μὲ τὸ Διδακτορικὸ σας Δίπλωμα στὶς Τεχνικὲς Ἐπιστῆμες, τὸ 1971 μὲ θέμα «Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Τέμενος: Οἰκοδομήματα καὶ διαμόρφωση χώρου, ιδεόγραμμα τῆς ὀργάνωσης ἀρχιτεκτονικῶν συνόλων». Θέμα πού κοντὰ στὰ ἄλλα ἀποδεικνύει καὶ τὸν οὐσιαστικὸ προσανατολισμό σας νὰ συνδυάσετε τὴ μέλῃτῃ τῆς ἀρχαιότητος μὲ τίς ἀπαιτήσεις τῆς σύγχρονης ἀρχιτεκτονικῆς. Σὲ ὅλη τὴν περίοδο τῶν σπουδῶν σας εἶχατε τὴν τύχη νὰ ἔχετε ἐξαιρετικούς δασκάλους, πού σᾶς βοήθησαν νὰ προχωρήσετε σὲ ἔρευνες σχετικὲς τόσο μὲ τὴν ἀρχαία ὅσο καὶ τὴ νεώτερη ἀρχιτεκτονική.

Τὴν ἀναγνώριση τῶν ἱκανοτήτων σας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς σας κατάρτισης ἀποδεικνύει καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἀκόμη καὶ πρὶν πάρετε τὸ Διδακτορικὸ Δίπλωμα προσληφθήκατε τὸ 1969 βοηθὸς καὶ στῇ συνέχειᾳ ἐπιμελητὴς στὸ Ἰνστιτοῦτο γιὰ τὴν Ἱστορία καὶ Θεωρία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς στὸ Ὁμοσπονδιακὸ Πολυτεχνεῖο τῆς Ζυρίχης. Τότε εἶχατε καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ συνεργαστεῖτε

μέ σημαντικούς εκπροσώπους του κλάδου, όπως τον Siegfried Giedion, τον Adolf Max Vogt, τον Bernard Hoesli, τον Erwin Gradmann, τον Werner Oechslin, τον Peter Meyer. Τότε είχατε τη δυνατότητα να αποκτήσετε πολύτιμες εμπειρίες και να επιδοθείτε στις έρευνές σας για την ιστορία και τη θεωρία της αρχιτεκτονικής και να ολοκληρώσετε και τη διδακτορική σας διατριβή. Μάλιστα πολύ νωρίς αρχίσατε και το επιστημονικό και διδακτικό σας έργο, όχι μόνο στη Ζυρίχη αλλά και σε άλλα ιδρύματα. Έτσι ακόμη και κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών σας το 1968-69 διδάξατε ως επισκέπτης καθηγητής, Ιστορία και Θεωρία της Αρχιτεκτονικής στο Πολιτειακό Πολυτεχνείο και Πανεπιστήμιο της Πολιτείας Βιρτζίνιας των Η.Π.Α. Τα χρόνια 1971-72 και μόλις πήρατε το διδακτορικό δίπλωμα σās ανατέθηκε ή διδασκαλία της Αρχαίας Έλληνικής Πολεοδομίας στο Αρχαιολογικό Ίνστιτούτο του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης. Μάλιστα οι παραδόσεις σας περιελήφθησαν στον κατάλογο των μαθημάτων - ασκήσεων των γερμανόφωνων Πανεπιστημίων της Εύρώπης. Το 1972 δέν δεχτήκατε την πρόσκληση για να λάβετε μέρος στην προκήρυξη για την κατάληψη της έδρας Ιστορίας και Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής της Ανώτατης Σχολής Εικαστικών Τεχνών του Βερολίνου. Όπως δέν δεχτήκατε και την πρόταση για μετάκληση στη Σχολή Χωροταξίας και Αρχιτεκτονικής στο Πολυτεχνείο της Βιέννης το 1978. Άλλωστε το 1973, παρά την ανάθεση έντολης διδασκαλίας στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης, προτιμήσατε να επιστρέψετε στην Ελλάδα όπου και έγινε ή έκλογή σας Μόνιμου Επίκουρου Καθηγητή στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Μόνιμος καθηγητής της Αρχιτεκτονικής Μορφολογίας και Ρυθμολογίας τα χρόνια 1973-76, τακτικός καθηγητής της Ιστορίας της αρχιτεκτονικής 1976-92. Το 1992 δεχτήκατε μετάκληση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως καθηγητής της Ιστορίας της Τέχνης και Πολιτιστικής Κληρονομιάς όπου υπηρετήσατε ως το 2002.

Το διδακτικό σας έργο συνοδεύτηκε από το επιστημονικό - έρευνητικό, τόσο σε προβλήματα της αρχαίας, όσο και της βυζαντινής και της νεώτερης αρχιτεκτονικής. Στις προσπάθειές σας οφείλεται ή οργάνωση του Πανελληνίου Συνεδρίου με θέμα «Νεοκλασική Πόλη και Αρχιτεκτονική» στη Θεσσαλονίκη το Δεκέμβριο του 1983, ή εργασία σας για το «Corpus Μνημείων της Θεσσαλονίκης» και το πρώτο «Ήλεκτρονικό Αρχείο Μνημείων της Μακεδονίας». Μάλιστα ή απασχόλησή σας τόσο με την ιστορία της αρχιτεκτονικής όσο και με τη συντήρηση μνημείων θά γίνουν αίτια της πρόσκλησής σας ως επισκέπτη καθη-

γητῇ τὸ 1998 στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Πενσυλβάνια στὴ Φιλαδέλφεια ὅπου θὰ παρουσιάσετε τὶς θέσεις σας σὲ σεμινάρια καὶ ἐργαστήρια, ὅπως καὶ τῆς πρόσκλησης γιὰ σειρὰ μαθημάτων σὲ μεταπτυχιακὸ ἐπίπεδο στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ρώμης. Τὴν ἔκταση καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ ἐρευνητικῶν σας ἀπασχολήσεων τὴν ἀποδεικνύουν οἱ μελέτες σας, γιὰ τίς ὁποῖες μόνο ἐνδεικτικὰ μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐδῶ λόγος. Κοντὰ στὴ διδακτορικὴ σας διατριβὴ γιὰ τὸ «Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Τέμενος» μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση στὰ προβλήματα τοῦ χώρου καὶ τῶν λειτουργιῶν του, ἴσως πρέπει νὰ μνημονευτοῦν μερικὲς ἀκόμη ἐργασίες σας. Ὅπως τὸ «Νεοκλασσικὴ Πόλη καὶ Ἀρχιτεκτονικὴ», ἀπὸ τὰ πρακτικὰ τοῦ Πανελληνίου Συνεδρίου τοῦ 1983, μὲ τὰ κεφάλαια, Πρόλογος, Κλασικισμός, Ἱστορισμός. Τὰ κείμενα γιὰ τὴν Προστασία Μνημείων καὶ Συνόλων τοῦ 1977 καὶ ἡ Σύντομη Ἱστορία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς 19ος καὶ 20ὸς Αἰώνας, τοῦ 1986, ἀνατύπωση τοῦ 1996. Τὸ Ἑλληνικὴ Παραδοσιακὴ Ἀρχιτεκτονικὴ - Μακεδονία - Θράκη τόμ. 7 καὶ 8, 1990 καὶ 1991. Πολιτιστικὴ Κληρονομιά - Εἰσαγωγή - Βασικὲς Ἐννοιες... 2001. Ἐπίτομη Ἱστορία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς μὲ ἔμφαση στὸν 19ο καὶ 20ὸ Αἰῶνα, Θεσσαλονίκη 2002, σὲ 464 σελ., 311 σκίτσα καὶ 465 φωτογραφίες καὶ πολλὲς ἄλλες. Ἰδιαίτερα ἴσως πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν οἱ ἀναφορὲς σὲ μεγάλους σύγχρονους ἀρχιτέκτονες ὅπως τὸν Siegfried Giedion, θεωρητικὸ τῆς Μοντέρνας ἀρχιτεκτονικῆς, τὸν Alvar Aalto, οὐμανιστὴ τῆς σύγχρονης ἀρχιτεκτονικῆς, τὸν Louis Kahn, μέντορα τῆς Μοντέρνας ἀρχιτεκτονικῆς. Ὅπως καὶ ἡ ἐργασία Σχέδια καὶ ἐκτέλεση τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Ναοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὸ Chambésy τῆς Γενεύης (1972-74).

Πρόκειται οὐσιαστικὰ γιὰ μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ χαρακτηριστικὲς προσπάθειες τῆς σύγχρονης ναοδομίας. Γιατὶ ὁ ναὸς αὐτὸς μᾶς ἐπιτρέπει νὰ περάσουμε καὶ στὸ κατασκευαστικὸ ἔργο σας. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μὲ τὸν ναὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατορθώσατε νὰ δώσετε ἓνα ἔργο στὸ ὁποῖο συνδυάζεται θαυμάσια παράδοση καὶ ἀνανέωση. Δηλαδή διατήρηση βασικῶν βυζαντινῶν τύπων καὶ ταυτόχρονη ἀνανέωση στοιχείων καὶ χαρακτηριστικῶν τῆς ναοδομίας ποὺ ἐπιτρέπουν νέες προεκτάσεις. Μάλιστα ὁ ἑλληνορθόδοξος αὐτὸς ναὸς ὀλοκληρώθηκε θαυμάσια καὶ μὲ τὴν εἰκονογράφηση τοῦ πιστοῦ καὶ μαζί ἄπιστου μαθητῇ τοῦ Κόντογλου, Ράλλη Κοψίδη. Κοντὰ στὸ ἐξαιρετικὸ ἀπὸ κάθε ἄποψη αὐτὸ ἔργο σας θὰ πρέπει νὰ σημειωθοῦν ἡ μελέτη τοῦ Μπελωνείου Ἰδρύματος στὴ Σαντορίνη καὶ ἡ ἀποκατάσταση τῆς πρώην Βίλλας Ἀχμέτ Καπαντζῆ ὡς Πινακοθήκης τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζίης στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀκόμη ἡ ἐργασία γιὰ τὴν ἀποκατάσταση παραδοσιακοῦ κτιρίου στὴν Ἀθήνα - Πλάκα ὡς ἔδρας τῆς «Ἐται-

ρείας Δικαστικῶν Μελετῶν». Ἴσως ἀκόμη πρέπει νὰ σημειώσω καὶ μελέτες ποὺ δὲν ἔχουν πραγματοποιεῖ, ὅπως γιὰ τὸ Διοικητήριον τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ μελέτη γιὰ τὴν ἀνέγερση ναοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴ Θεσσαλονίκη.

Μιὰ ἄλλη μεγάλη κατηγορία ἐργασιῶν σας ποὺ δὲν θὰ πρέπει νὰ μείνει ἀμνημόνευτη εἶναι καὶ αὐτὴ ποὺ σχετίζεται μὲ μελέτες καὶ ἐκτελέσεις ἔργων στὴν Παλαιστίνη. Ἰδιαιτέρα αὐτὲς ποὺ ἀναφέρονται στὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων - μιὰ μεγάλη σειρά ἐργασιῶν διαφόρων κατηγοριῶν καὶ τύπων. Ἐπίσης οἱ στερεωτικὲς ἐργασίες στὸ κεντρικὸ μοναστήρι τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐργασίες σὲ ἄλλα οἰκοδομήματα στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὸ πλαίσιο τῶν ἐργασιῶν στὴν Παλαιστίνη δὲν θὰ πρέπει νὰ παραλειφθεῖ νὰ μνημονευτεῖ καὶ ἡ «Ἀνασκαφὴ τοῦ Καθίσματος τῆς Παναγίας», κορυφαίου προσκυνήματος μὲ μνημειώδη ὀκταγωνικὸ ναὸ 2.000 τ.μ. καὶ 800 τ.μ. σωζόμενων ἐπιδαπέδιων μωσαϊκῶν.

Φίλε καὶ παλιὲ καὶ νέε συνάδελφε, κύριε Γεώργιε Λάββα, ἀγαπητοὶ συνάδελφοι, ἀγαπητοὶ φίλες καὶ φίλοι. Δὲν θεωρῶ σκόπιμο τὸ νὰ συνεχίσω μὲ ἀναφορὲς στὸ ἔργο σας. Πάντως δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἐργασίες σας σὲ ὅλες τὶς περιοχές, διδακτικὲς, ἐπιστημονικὲς, ἐρευνητικὲς, κατασκευαστικὲς διακρίνονται γιὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἔκταση τῶν ἐπιδόσεών σας. Καὶ εἶναι τόσο πολλὲς καὶ τόσο χαρακτηριστικὲς, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν τίποτα νὰ προσθέσουν τὰ λόγια μου. Ἡ ἐργατικότητα καὶ ἡ δραστηριότητα, οἱ ἀναζητήσεις καὶ οἱ ἐπιδόσεις σας, τὰ ἐπιστημονικά σας ἐφόδια καὶ τὰ διαφέροντά σας, ἀποτελοῦν ἐγγυήσεις καὶ γιὰ τὸ μέλλον. Καὶ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ προσθέσω ὅτι ἔχεις πολλὰ ἀκόμη νὰ προσφέρεις στὸν τόπο καὶ τὴν Ἀκαδημία. Σὲ καλωσορίζουμε καὶ σοῦ εὐχόμαστε πάντα καὶ ὅλα τὰ καλά.